

# ปัญหาการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551<sup>1</sup>

ธีรภัทร บุญสิทธิเมตตา<sup>2</sup>

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พบว่ากฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกลไกทางกฎหมายที่สำคัญในการอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและการต่อต้านอาชญากรรมที่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตาม แม้เจตนารมณ์ของกฎหมายจะมุ่งเน้นการปราบปรามผู้กระทำความผิดควบคู่ไปกับการคุ้มครองผู้เสียหาย แต่ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีกฎหมายและการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดและ "ช่องว่างทางกฎหมาย" หลายประการที่ยังไม่สอดคล้องกับพลวัตของสถานการณ์การค้ามนุษย์ในปัจจุบันและมาตรฐานสากล

การศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัญหาอุปสรรคสำคัญไม่ได้อยู่ที่การขาดแคลนกฎหมาย แต่อยู่ที่ความไม่ครอบคลุมของนิยามและบทบัญญัติในการ "คุ้มครอง" (Protection) ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการกระทำความผิดที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ หรือการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งกฎหมายปัจจุบันยังปรับใช้ไม่ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เสียหายจำนวนมากตกสำรวจ หรือซ้ำร้ายกว่านั้นคือถูกผลักดันให้กลายเป็นผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรม

บทความวิชาการฉบับนี้ จึงมุ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์เจาะลึกถึงสภาพปัญหาดังกล่าว โดยสังเคราะห์ประเด็นความท้าทายหลัก 4 ประการ ได้แก่ ความลึกลับในการนิยามกลุ่มเปราะบาง, การขาดมาตรการทางกฎหมายต่อรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก, การละเลยการลงโทษผู้ใช้บริการ และความไม่ชัดเจนของหลักการไม่ลงโทษผู้เสียหาย (Non-Punishment Principle) พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยเปรียบเทียบกับนานาชาติอย่างรอบคอบ เพื่อยกระดับมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) เป็นอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนและพลวัตสูง ถือเป็นกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ให้

<sup>1</sup> บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา โชติมานนท์

<sup>2</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กลายเป็นเพียงวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (UNTOC) และพิธีสารปาแลร์โม (Palermo Protocol)<sup>3</sup> ได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อเป็นกลไกหลักในการจัดการปัญหา แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการปราบปรามและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้ระดับสถานะในรายงาน TIP Report (Trafficking in Persons Report) มีความผันผวนระหว่าง Tier 2 และ Tier 2 Watch List ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา<sup>4</sup> แต่ปัญหาเชิงโครงสร้างของกฎหมายยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะในมิติของ "การคุ้มครอง" (Protection) ซึ่งเป็นหนึ่งใน 3P (Prosecution, Protection, Prevention) ที่สำคัญที่สุด

จากการวิเคราะห์ตัวบทกฎหมายและการบังคับใช้จริง พบว่ากฎหมายไทยยังตามไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมของขบวนการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการขยายตัวของการค้ามนุษย์ในรูปแบบแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Scammer Gangs) หรือการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บทความนี้จึงมุ่งชี้ให้เห็นถึงรอยร้าวของกฎหมายและเสนอทางออกที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมสามารถใช้อำนาจรัฐในการคุ้มครองเหยื่อได้อย่างแท้จริง

จากการสังเคราะห์ปัญหาในทางปฏิบัติร่วมกับหลักทฤษฎีทางกฎหมาย สามารถจำแนกประเด็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองผู้เสียหายได้ดังนี้

1) ปัญหาการขาดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง

หลักกฎหมายปัจจุบันในมาตรา 4 และมาตรา 6 ของ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ยึดถือ "เกณฑ์อายุ" เป็นเส้นแบ่งความคุ้มครองที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ

- กรณีผู้เสียหายเป็นเด็ก (ต่ำกว่า 18 ปี) กฎหมายสันนิษฐานเด็ดขาดว่าความยินยอมของเด็กไม่มีผลและไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ "วิธีการ" (Means) เช่น การขู่เข็ญ บังคับ หรือหลอกลวง การกระทำใดๆ เพื่อแสวงหาประโยชน์ถือเป็นความผิดทันที
- กรณีผู้เสียหายเป็นผู้ใหญ่ (เกิน 18 ปี) เจ้าหน้าที่รัฐที่คดีแยกมีภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof) ที่ต้องครบองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ การกระทำ (Act), วิธีการ (Means), และวัตถุประสงค์ (Purpose) บุคคลดังกล่าวจึงจะมีสถานะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ หากองค์ประกอบใดขาดไปจะไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านวิธีการเป็นสำคัญ

<sup>3</sup> United Nations, Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (Palermo Protocol), 2000.

<sup>4</sup> U.S. Department of State, Trafficking in Persons Report 2024 (Washington, D.C.: U.S. Department of State, 2024).

ปัญหาในทางปฏิบัติของกลุ่ม "เปราะบางแฝง" คือบุคคลที่มีอายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ แต่มีข้อจำกัดทางสติปัญญา (Intellectual Disability) ความเจ็บป่วยทางจิต หรือความพิการทางร่างกายที่รุนแรง บุคคลเหล่านี้มีศักยภาพในการตัดสินใจหรือปกป้องตนเองเทียบเท่าเด็ก หรือต่ำกว่าเด็กในบางกรณี แต่เมื่อกฎหมายไม่นิยามสถานะความเปราะบางนี้ไว้ พวกเขาจึงถูกจัดอยู่ในกลุ่ม "ผู้ใหญ่" ตามกฎหมาย ผลทางคดีคือ หากเหยื่อกลุ่มนี้ถูกล่อลวงไปค้าประเวณีหรือใช้แรงงาน แล้วไม่ปรากฏร่องรอยการถูกทำร้ายร่างกาย หรือไม่สามารรถให้การถึงพฤติกรรมการขู่เข็ญที่ซับซ้อนได้เนื่องจากข้อจำกัดทางสติปัญญา เจ้าหน้าที่รัฐผู้มีหน้าที่คัดแยกผู้เสียหายอาจมองว่าเป็นการ "สมยอม" หรือ "ขาดองค์ประกอบด้านวิธีการ" ทำให้บุคคลดังกล่าวไม่มีสถานะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ไม่ได้รับการเยียวยาตามสมควร

## 2) ปัญหาการขาดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานเด็กในกรณีเลวร้ายที่สุด

หลักกฎหมายปัจจุบัน กฎหมายไทยยังขาดความเชื่อมโยงที่ชัดเจนกับอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 182 ว่าด้วยรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก (Worst Forms of Child Labor)<sup>5</sup> โดยเฉพาะในประเด็น "การบังคับให้เด็กกระทำการกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย"

ปัญหาในทางปฏิบัติ ในยุคปัจจุบัน รูปแบบการค้ามนุษย์ได้เปลี่ยนจากการใช้แรงงานในเรือประมงหรือโรงงาน มาสู่ "อาชญากรรมไซเบอร์" และ "การขนส่งยาเสพติด"

- กรณีศึกษา เด็กถูกล่อลวงไปทำงานคอลเซ็นเตอร์ในประเทศเพื่อนบ้าน และถูกบังคับให้หลอกหลวงคนไทย เมื่อเจ้าหน้าที่บุกจับกุม เด็กเหล่านี้มักถูกตั้งข้อหาเป็น "ผู้ต้องหา" ในฐานะความผิดล่อลวงประชาชน หรือความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายค้ามนุษย์ มาตรา 6 ไม่ได้ระบุชัดเจนว่า "การบังคับให้กระทำความผิดอาญา" เป็นรูปแบบของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เจ้าหน้าที่จึงมักยึดตามพฤติการณ์ที่ปรากฏตรงหน้า (คือเด็กกำลังโทรหลอกคน) มากกว่าจะสืบสวนลึกไปถึงเบื้องหลังว่าถูกบังคับมาหรือไม่ นี่คือภาวะ "Criminalization of Victims" หรือการตีตราเหยื่อว่าเป็นอาชญากร

## 3) ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดและบทลงโทษต่อผู้ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

หลักกฎหมายปัจจุบัน พ.ร.บ. ค้ามนุษย์ฯ มุ่งเน้นลงโทษ "ผู้ค้า" (Traffickers) คือ นายหน้าผู้จัดหา ผู้ขนส่ง แต่ไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการเอาผิด "ผู้ซื้อ" หรือ "ผู้ใช้บริการ" (Users/Consumers) ที่รู้เห็นเป็นใจ

หัวใจสำคัญของปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย คือการที่กลไกทางกฎหมายมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามผู้ผลิตและผู้ส่งออกบริการ (นายหน้า/ผู้ค้า) แต่กลับละเลยการจัดการกับ "ต้นทางของแรงจูงใจ"

<sup>5</sup> International Labour Organization (ILO), Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182), art. 3.

นั่นคือผู้ซื้อบริการและผู้ประกอบการปลายทาง トラバドที่ตลาดยังมีความต้องการสูงและผู้ซื้อไม่ต้องเผชิญกับบทลงโทษที่รุนแรง วงจรนี้ย่อมขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การที่ข้อกฎหมายยังมีช่องว่าง ไม่สามารถเอาผิดผู้ซื้อบริการทางเพศจากเหยื่อ หรือเจ้าของกิจการที่ใช้แรงงานบังคับ (โดยการอ้างกลไกจ้างงานผ่านนายหน้า) ทำให้เกิดสถานะที่การแสวงหาประโยชน์จากมนุษย์มี "ความเสี่ยงทางกฎหมายต่ำแต่ให้ผลตอบแทนมหาศาล" ซึ่งสถานะนี้เองที่ดึงดูดให้กระบวนการค้ามนุษย์ยังคงหยั่งรากลึกในสังคมไทย

4) ปัญหาการขาดหลักประกันทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองไม่ให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ถูกดำเนินคดีในความผิดที่เกิดจากการถูกบังคับ

หลักกฎหมายปัจจุบัน มาตรา 41 กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสามารถกันตัวผู้เสียหายไว้เป็นพยานได้ "โดยไม่ดำเนินคดี" ทั้งนี้จำกัดเฉพาะความผิดบางฐานเท่านั้น

ปัญหาในทางปฏิบัติ ขอบเขตที่จำกัด ความผิดที่ได้รับการยกเว้นมักเป็นความผิดฐานคนเข้าเมือง หรือการค้าประเวณี แต่ไม่ครอบคลุมความผิดอื่นที่เหยื่อถูกบังคับให้ทำ เช่น การฟอกเงิน (บัญชีม้า) หรือยาเสพติด หรือการฉ้อโกงประชาชน

จึงนำมาสู่การศึกษากฎหมายต่างประเทศ (Comparative Legal Study) เพื่อให้เห็นแนวทางที่เป็นสากล การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศที่มีกฎหมายก้าวหน้าจะช่วยฉายภาพทางออกได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic Act No. 11862 - Expanded Anti-Trafficking Act of 2022)<sup>6</sup> ฟิลิปปินส์ได้แก้ไขนิยาม "เด็ก" ให้รวมถึง "บุคคลที่มีอายุเกิน 18 ปี แต่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้เนื่องจากความพิการทางกายหรือจิตใจ" ซึ่งทำให้ภาระการพิสูจน์เรื่อง "ความยินยอม" ตกไปทันทีหากเหยื่อเป็นผู้พิการ นี่คือแบบอย่างของการคุ้มครองกลุ่มเปราะบางที่ไทยควรรยึดถือ

เครือรัฐออสเตรเลีย (Modern Slavery Act 2018)<sup>7</sup> กฎหมายนี้ระบุชัดเจนว่า "การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด" ตามอนุสัญญา ILO 182 ถือเป็นอาชญากรรมทาสสมัยใหม่ โดยระบุเจาะจงถึงการใช้เด็กในการกระทำความผิดกฎหมายและการสู้รบ ทำให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้โดยไม่ต้องตีความให้ยุ่งยาก

สหราชอาณาจักร (Modern Slavery Act 2015 - Section 45)<sup>8</sup> มาตรา 45 วางหลัก Statutory Defense หรือ "ข้อต่อสู้ตามกฎหมาย" สำหรับเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยระบุว่าบุคคลไม่มีความผิด

<sup>6</sup> Republic Act No. 11862, Expanded Anti-Trafficking in Persons Act of 2022 (Republic of the Philippines).

<sup>7</sup> Modern Slavery Act 2018 (Cth), Australia.

<sup>8</sup> Modern Slavery Act 2015 (United Kingdom), Section 45.

หากพิสูจน์ได้ว่าการกระทำผิดนั้นเป็นผลมาจากการถูกบังคับ (Compulsion) หรือเป็นผลโดยตรงจากการเป็นเหยื่อ

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศนำมาสู่ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ดังนี้:

ข้อเสนอที่ 1 การขยายนิยาม "บุคคลเปราะบาง" (Redefining Vulnerability) ควรเพิ่มนิยามในมาตรา 4 และแก้ไข มาตรา 6 วรรคสอง ดังนี้

มาตรา 4 นิยาม "บุคคลเปราะบาง" หมายความว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา หรือเจ็บป่วยทางจิต หรืออยู่ในภาวะตั้งครครภ์ หรืออยู่ในภาวะอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถปกป้องสิทธิของตนเอง หรือไม่สามารถขัดขืนต่อการกระทำความผิดได้

(ร่าง) แก้ไขมาตรา 6 วรรคสอง "...ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำแก่บุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ไม่ถึงสิบแปดปี หรือแก่บุคคลเปราะบาง ให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องระวางโทษ..."

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ตัดปัญหาเรื่องการพิสูจน์ความยินยอมในกลุ่มผู้เสียหายที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือกลุ่มเปราะบางตามคำนิยาม ทำให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทำได้รวดเร็วและเป็นธรรมขึ้น

ข้อเสนอที่ 2 การบัญญัติความผิดฐาน "บังคับให้กระทำความผิด" (Forced Criminality Clause) ควรแก้ไขบทนิยาม "การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ" ใน มาตรา 6 วรรคท้าย

ให้ครอบคลุม (ร่าง) แก้ไขมาตรา 6 วรรคท้าย "...การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี... การบังคับให้บุคคลอื่นกระทำการอันเป็นความผิดทางอาญา การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ..."

ผลที่คาดว่าจะได้รับ การช่วยคุ้มครองเหยื่อที่ถูกหลอกไปเป็นแก๊งคอลเซ็นเตอร์ หรือผู้ขนาเสพติด โดยเปลี่ยนสถานะจาก "ผู้ต้องหา" เป็น "ผู้เสียหาย" ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อเสนอที่ 3 การกำหนดโทษผู้ให้บริการ (Criminalizing the Demand) ควรเพิ่มมาตรา 7 (6) เพื่อกำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการ (ร่าง) มาตรา 7 (6) "โดยรู้หรือควรรู้ว่า บุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แล้วซื้อ ขอรับจ้าง หรือใช้บริการจากบุคคลนั้น ไม่ว่าจะทางเพศทางแรงงาน หรือในลักษณะอื่นใด อันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้ามนุษย์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ เป็นมาตรการป้องปราม (Deterrence) ที่ทรงพลัง ทำให้ผู้ซื้อบริการหรือผู้ประกอบการไม่กล้าเสี่ยงใช้แรงงานหรือบริการที่น่าสงสัยว่ามาจากการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

ข้อเสนอที่ 4: การบัญญัติสิทธิในการไม่ถูกลงโทษ (Right to Non-Punishment) ควรยกเลิกความใน มาตรา 41 เดิม และใช้ข้อความใหม่ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยตรง

(ร่าง) ปรับแก้ไข ถ้อยคำมาตรา 41 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะไม่ต้องรับผิดทางอาญา ทาง ปกครอง หรือทางแพ่งสำหรับการกระทำใด ๆ ที่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย หากการกระทำนั้น เป็นผลโดยตรงจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือความยุติธรรมให้เหยื่อทันที และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล อย่างแท้จริง

การปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ไม่ใช่เพียงแค่การ แก้ไขถ้อยคำในตัวบทกฎหมาย แต่เป็นการ "ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์" (Paradigm Shift) ของกระบวนการยุติธรรมไทย จากระบบที่เน้นการจับกุมปราบปราม (Law Enforcement-Centric) ไปสู่ ระบบที่ยึดถือเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (Victim-Centric Approach) ข้อเสนอแนะทั้ง 4 ประการข้างต้น เป็นสิ่ง ที่สอดคล้องกับทิศทางของกฎหมายโลกและพันธกรณีที่ประเทศไทยมีต่อประชาคมระหว่างประเทศ การอุด ช่องว่างเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถปลดล็อกสถานะ Tier Watch List ได้อย่างยั่งยืน แต่ ยังเป็นการยืนยันเจตนารมณ์ของรัฐไทยในการพิทักษ์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนบนผืนแผ่นดินไทย ไม่ว่าเขาคอนนั้นจะเป็นเด็ก ผู้พิการ หรือแรงงานข้ามชาติ ก็ตาม งานศึกษาฉบับนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็น ส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายค้ามนุษย์ของไทยเป็น "โล" ที่แข็งแกร่ง ในการปกป้องผู้บริสุทธิ์ และเป็น "ดาบ" ที่คมกริบในการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง

## เอกสารอ้างอิง

จรัญ โฆษณานันท์. สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน: ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม.  
กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2545.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักการพื้นฐาน สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 6.  
กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2562.

ปกป้อง ศรีสนิท. สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน,  
2563.

มาติกา แมคคอดัม. การนำหลักการไม่ลงโทษไปใช้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรัฐภาคีสมาชิก  
อาเซียน. กรุงเทพฯ: องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM), 2565.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560.

Ashworth, A., and Zedner, L. Preventive Justice. Oxford: Oxford University Press, 2014.

U.S. Department of State. Trafficking in Persons Report 2024. Washington, D.C., 2024.

UNODC. Global Report on Trafficking in Persons. Vienna, 2020.

Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council on preventing and combating  
trafficking in human beings and protecting its victims. 2011.

International Labour Organization. C182 - Worst Forms of Child Labour Convention. 1999.

Modern Slavery Act 2015 (United Kingdom).

Modern Slavery Act 2018 (Australia).

Republic Act No. 11862: Expanded Anti-Trafficking in Persons Act of 2022 (Philippines).

United Nations. Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and  
Children (Palermo Protocol). 2000.